

Koren op de molen van „nieuw rechts”

A. F. VAN ZWEEDEN

Het „nieuwe conservatisme” in Nederland, dat volgens Den Uyl en de FNV de economische malaise aangrijpt om de verworvenheden van de verzorgingsstaat af te breken, heeft krachtige ruggesteun gekregen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). In haar rapport over de Nederlandse economie vraagt deze organisatie van rijke industrielanden zich af hoe het toch komt, dat een energierijk land als Nederland er niet in slaagt de schok van de olieprijsverhogingen en de wereldrecessie beter te verwerken dan landen die niet over eigen energiebronnen beschikken. Ten dele moeten volgens de OESO de slechte economische prestaties van Nederland worden toegeschreven aan binnenlandse factoren en ze noemt dan de hoge sociale-zekerheidsuitgaven, de te kleine verschillen tussen uitkeringen en inkomens uit arbeid en de starre loonstructuur die verhindert dat arbeidskrachten worden aangetrokken naar de produktieve sectoren. Ondanks een doeltreffende loonpolitiek en een restrictief monetair beleid is Nederland er niet in geslaagd een te groot tekort op de betalingsbalans te voorkomen.

Het gevolg van de structurele onevenwichtigheden in de Nederlandse economie is een onvermogen om de produktie en de werkgelegenheid te vergroten. De hoge rentestand en de loonpolitiek hebben, aldus de OESO, de ondernemers eerder aangemoedigd tot meer arbeids- dan kapitaalintensieve produktie. De lage rentabiliteit die een gevolg is van de zwakke concurrentiepositie, de slechte conjunctuur en de daling van de besparingen leiden ertoe dat er onvoldoende middelen beschikbaar zijn voor de financiering van diepte-investeringen die de tekorten aan arbeidskrachten zouden moeten opvangen.

De laatste jaren zijn de sociale zekerheid en de uitbreiding van de werkgelegenheid in de publieke sector de meest dynamische elementen van de collectieve uitgaven. In beginsel hebben deze uitgaven een anticyclische functie doordat zij de bestedingen en de werkgelegenheid op peil houden bij een recessie. Wanneer de inzinking is overwonnen dienen weer arbeidskrachten vrij te komen voor het particuliere bedrijfsleven,

maar in Nederland is dat na de recessie van 1974-1975 niet gebeurd. De OESO schrijft dat toe aan een aantal factoren die precies die onevenwichtigheden en starheden vormen die volgens werkgevers en rechtse politici in dit land al lang opgeruimd hadden moeten zijn:

- te hoge minimuminkomens die door het sociale-zekerheidsstelsel worden gegarandeerd;
- de koppelingsmechanismen tussen lonen, sociale uitkeringen en salarissen bij de overheid;
- de inkomenspolitiek die de inkomensverschillen boven het sociale minimum nog heeft verkleind;
- te geringe inkomensverschillen tussen de industriële sector en de dienstverlenende sectoren;
- te royale uitkeringen aan arbeidsongeschikten waarbij te weinig rekening wordt gehouden met de mate van arbeidsongeschiktheid en te veel met de werkloosheidscomponent.

Dit alles is koren op de molen van de werkgevers die dan ook onmiddellijk hebben verklaard dat de discussie over het sociaal-economisch beleid niet om dit OESO-rapport heen kan. De voorzitter van de christelijke werkgevers, S. J. van Eijkelenburg, herhaalde in zijn jaarrede op de ledenvergadering van het NCW zijn pleidooi voor een zodanige herinrichting van ons stelsel van sociale zekerheid, dat het minder negatief uitwerkt op de (arbeids)motivatie, het ontplooiën van initiatief, het nemen van risico's en het leveren van extra inspanningen. Naar zijn overtuiging hebben wij ons te veel ingebouwd in zekerheden en onze verzorgingsstaat te riant ingericht. Dat is naar zijn mening de oorzaak dat we ons niet voldoende hebben kunnen aanpassen aan de veranderde situatie in de wereldeconomie (de OESO beschrijft het falen van de „positieve aanpassingspolitiek” in Nederland in dezelfde termen). De NCW-voorzitter wil het loon- en inkomensbeleid zo veranderen dat het weer een functie kan vervullen op de arbeidsmarkt en bij het mobiliseren van de arbeid voor de herstructurering van onze economie. Daarom wenst hij geen centraal akkoord meer over lonen en arbeidsvoorwaarden, maar

decentralisatie van de loononderhandelingen.

Het antwoord van de FNV op de economische crisis en het alibi dat het „nieuwe conservatisme” daarin vindt om de verzorgingsstaat te ontmantelen is de onder de leus „Aan de slag” aangeprezen „stroomstoot” voor onze economie die ons uit de om zich heen grijpende moedeloosheid moet opwekken. Het antwoord op het gebrek aan werkgelegenheid is het scheppen van 450.000 banen in de komende vier jaar door het toedienen van krachtige impulsen voor industriële vernieuwing, sociale woningbouw, energiebesparing en door middel van arbeidstijdverkorting.

De werkgevers hebben dit plan een slag in de lucht genoemd waaruit blijkt dat ze het nauwelijks een serieus commentaar waard vinden. Hun kritiek komt er op neer dat de FNV een verkeerde lijn volgt door er volstrekt aan voorbij te gaan dat te weinig besparingen en investeringen en een te hoge consumptie de fundamentele onevenwichtigheden in onze economie vormen. De middelen die de FNV aanbeveelt zijn onvoldoende om de consumptieve bestedingen naar investeringen om te buigen. De FNV neemt een voorschot op wat nog verdiend moet worden door de aardgaswinning te versnellen en via beleggingsvoorschriften pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen te dwingen onder de marktrente kapitaal beschikbaar te stellen voor sociale woningbouw. De FNV remt de investeringen af door halvering van de WIR-basispremie voor te stellen. Ze wil de koppelingsmechanismen in stand houden, de koopkracht van de minima handhaven en toont te weinig bereidheid zelf loonoffers te brengen. De arbeidstijdverkorting moet voor een deel mede door de werkgevers worden betaald en voor een deel door een voorschot te nemen op de inverdieneffecten die van een verlaging van de werkloosheidsuitkeringen mogen worden verwacht.

Bepleiten de werkgevers een vergaande decentralisatie van het loonoverleg, de FNV houdt vast aan haar gecoördineerde beleid omdat ze bang is dat de werkgevers groepen werknemers tegen elkaar uit zullen spelen en de solidariteit met de inactieven zullen ondermijnen. Kok is daar niet ten onrechte bang voor. Van Eijkelenburg heeft immers gezegd dat het inkomensbeleid in de komende jaren minder als instrument van herverdeling van welvaart moet dienen en dat het sociale-zekerheidsstelsel niet meer moet worden gebruikt als instrument voor inkomensbeleid. Hij bepleitte doorbreking van het beginsel van de netto-netto-koppeling om een afzonderlijk sociaal beleid voor de „echte minima” mogelijk te maken.

Den Uyl had de politieke wind goed opgesnoven. De politieke en maatschappelijke discussie gaat om de vraag in hoeverre we nog bereid zijn onze ver-

zorgingsstaat in stand te houden. De impuls die de FNV in de eerste plaats de marktsector wil toedienen verdraagt zich niet met het systeem van ingebouwde zekerheden en verdelingsmechanismen zoals dat nu functioneert. Het kapitaal dat nodig is om de produktie nieuwe stimulansen te geven laat zich niet uit het sociale netwerk losmaken door middel van beleggingsvoorschriften. Een herverdeling bij de inkomensvorming van consumptie naar investeringen zal daaraan vooraf moeten gaan. De kritiek op het vastgelopen systeem van de verzorgingsstaat komt niet alleen van „nieuw rechts”. Het zou een oversimplificatie zijn de discussie over een hervorming van dat stelsel in termen van links en rechts te voeren. Met de introductie van het begrip „investeringsloon” toont de FNV aan wel degelijk in te zien waar de prioriteiten moeten komen te liggen.

A. F. van Zweeden